

*Hanna Strychalska*  
Bydgoszcz

## **Aleksandra Dętkosia przypowieść o człowieku i sztuce<sup>1</sup>**

W twórczości Aleksandra Dętkosia tematem podstawowym jest człowiek. Scharakteryzowany uniwersalnie i niezmienny w swojej naturze. Stoi w centrum wszechświata i wszystkich zdarzeń. Pośredniczy w zobrazowaniu problemów społecznych oraz dylematów historycznych i moralnych. Jest nośnikiem szlachetnych idei, a także symbolem zagubienia i chaosu.

### **Stworzony na podobieństwo**

Dętkoś, podobnie jak artyści renesansowi, wierzy i daje temu wyraz w swojej sztuce, że człowiek jest „stworzony na obraz i podobieństwo”. Naznaczony Jego

---

<sup>1</sup> Aleksander Dętkoś urodził się w 1939 r. w Gorlicach. Jest absolwentem Szkoły im. Antoniego Kenara w Zakopanem (1955–1960). Studiował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku na Wydziale Rzeźby i Ceramiki, w pracowni prof. Stanisława Homo-Popławskiego (1960–1966). W latach 1966–1969 pracował jako plastyk – pedagog na Wybrzeżu. Od lat 70. mieszka i tworzy w Bydgoszczy. Jest aktywnym uczestnikiem plenerów i wystaw środowiska bydgoskiego. Swoje prace prezentował na ponad 130 wystawach w Polsce i za granicą. Laureat wielu nagród i odznaczeń. W latach 1972–1980 należy do Sekcji Rzeźby oraz Rady Artystycznej przy Zarządzie Okręgu Bydgoskiego ZPAP. W 1978 r. obejmuje stanowisko rzeczoznawcy Ministerstwa Kultury i Sztuki, współpracując z Pracowniami Sztuk Plastycznych i Przedsiębiorstwem Państwowym „Sztuka Polska” Oddział w Bydgoszczy. Od 1999 r. należy do Accademia Internazionale „Greci – Marino” we Włoszech z tytułem korespondencyjnego członka Akademii Sztuki. W 2004 r. Akademia, mająca status Międzynarodowego Instytutu Sztuki, nadaje mu tytuł „Honorowy Narodowy Doradca na Polskę”. Aleksander Dętkoś w roku 2000 otrzymał nominację Amerykańskiego Instytutu Biograficznego „Człowiek Roku USA” za całokształt osiągnięć artystycznych. Jego nazwisko znajduje się w angielskiej edycji biografii artystów współczesnych „Who is who”, wydanej w Lozannie. W 2011 r. został odznaczony Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Jest autorem „Złotej żaby” i „Złotej kijanki”, znanych na świecie nagród Międzynarodowego Festiwalu Filmowego „Camerimage”. Także ogólnopolskiej nagrody „Farmer Roku” oraz statuetki dla najwybitniejszego sportowca „Laur Królowej Sportu”. Jego prace otrzymali m.in. Jan Paweł II, Matka Teresa z Kalkuty, Irena Szewińska, Tadeusz Różewicz, Daniel Olbrychski, Sławomir Idziak i David Lynch. Realizacje rzeźbiarskie Dętkosia można zobaczyć w takich miastach jak: Inowrocław, Ciechocinek, Tuchola, Biskupin, Żnin, Janikowo, Gostycyn oraz Myślicinek i osiedle Błonie w Bydgoszczy.

stworczą siłą i wypełniony inspirującym technieniem. Tu, na ziemi, człowiek jest istotą najwyższą i najdoskonalszą. Rozumną i świadomą. A tym samym – odpowiedzialną za dziejące się w nim i wokół niego dobro i zło. To budowniczy nowoczesnej rzeczywistości, jej ciągle innej odsłony. Jednocześnie to on dewastuje Naturę i utrwała podziały ekonomiczne. Dokonuje zbrodni, wpada w otchłań uzależnień, niszczy relacje społeczne i osobowe. Ztraca więc, ofiarowaną mu, potrzebę wewnętrznego porządku w sobie, a także w świecie, który jest mu poddany. Ideal współistnienia w harmonii z innymi ludźmi, Naturą i wytworzoną cywilizacją. Diagnoza kondycji człowieka, a poprzez niego – terażniejszości, jakiej dokonuje artysta, jest trudna. A cykl rzeźb, poświęcony tej tematyce, stanowi apel o namysł i zatrzymanie się w drodze, prowadzącej do samozniszczenia. Właśnie na tym polega zadanie twórcy, według Aleksandra Dętkosia, obserwować rzeczywistość i opisywać ją, wykorzystując artystyczne środki wyrazu, skłaniając tym samym innych do refleksji. Dlatego też znaczną część dorobku rzeźbiarskiego Dętkosia można określić jako przejaw sztuki zaangażowanej.

### **Życie wewnętrzne**

Artystę interesuje zgłębianie problemu człowieczeństwa. Nie tylko relacje pomiędzy człowiekiem a szeroko pojętym otoczeniem. Drażny on również ludzkie wnętrze. Postacie o rozedrganym konturze, z widoczną, głęboką raną, dźwigające ciężary i, jak w wierszu Osieckiej, „pchające taczki obłądu, jak Byron”. Zwielokrotnione popiersia i twarze. Oblicze ukryte za maską, a nawet kilkoma maskami. Czasem maska jest rozchylona jak drzwi albo na podobieństwo skrzydeł. Czy na pewno wtedy poznajemy jej tajemnicę? A spojrzenia twarzą w twarz, sugestia lustrzanego odbicia? Idziemy coraz głębiej, zatrzymujemy się coraz bliżej. Są to przedstawienia odważne, a zarazem intymne. Przywodzą na myśl wewnętrzny dialog albo walkę. To próba ocalenia własnej jaźni, zachowania spójności między psyche a somą, sumieniem a życiem. Tylko pozornie dzieje się ona w spokoju i ciszy. Dętkoś nie pozostawia nam złudzeń. Życie to ciągle zmaganie się. Naznaczone jest cierpieniem, zniszczeniem i przemijaniem. I co bardzo ciekawe, często odkrywamy te treści w rzeźbach, które wcześniej interpretowaliśmy jako zobrazowanie problemów społecznych i wspólnotowych. Potwierdza to jedynie myśl, że prawdziwa sztuka jest niejednoznaczna.

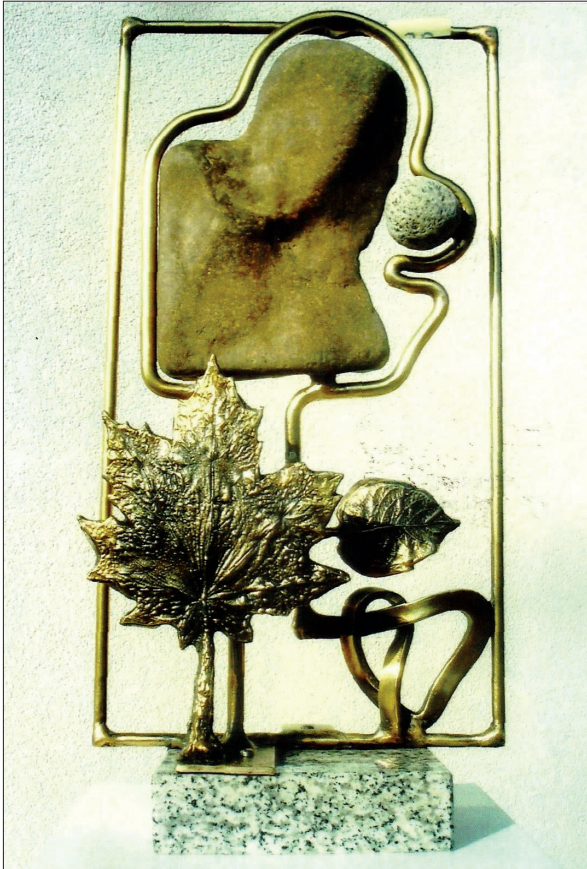
### **Przenikanie**

Człowiek jest sam w rozpoznawaniu rzeczywistości i swojego w niej miejsca. W spełnianiu aspiracji i powołania, jak również w przeżywaniu porażek i upadków. Ale niekiedy przenika w jego kierunku impuls, jakiś znak, który pomniejsza odczucie osamotnienia. W twórczości Aleksandra Dętkosia, Męka Chrystusa, a więc Boga – Człowieka, pokornie umierającego za ludzi Zbawiciela Świata,



Fot. 1. „Kadr”, mosiądz, kamień, 63 x 32 cm. Fot. W. Woźniak. Reprodukacja udostępniona przez Galeria Miejską bwa w Bydgoszczy.

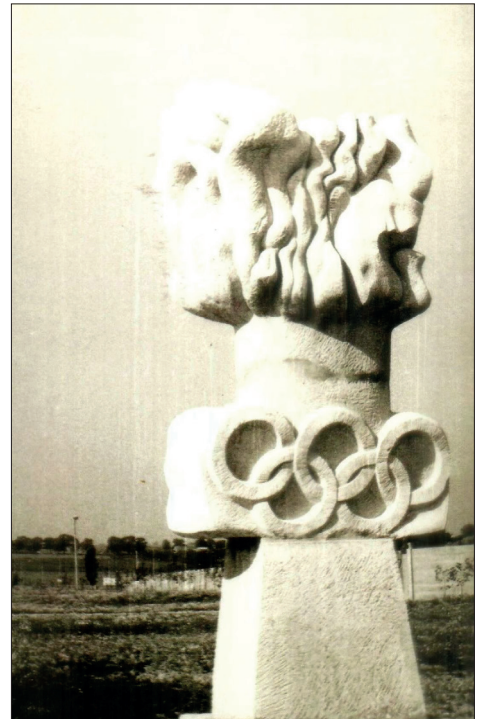




Fot. 2. „Zawsze blisko”, brąz, mosiądz, kamień, 55 x 30 cm. Fot. A. Dętkoś.



Fot. 3. „Ikar”, brąz, kamień, wys. 75 x 28 cm. Fot. A. Dętkoś.



Fot. 4. „Znicz olimpijski – stadion Janikowo”, piaskowiec, wys. 5 x 3 m. Fot. A. Dętkoś.





Fot. 5. „Dialogi”, brąz, kamień, wys. 61 x 27 cm. Fot. A. Dętkoś.



Fot. 6. „Zdjęcie z krzyża”, brąz, mosiądz, kamień,  
58 x 33 cm. Fot. A. Dętkoś.



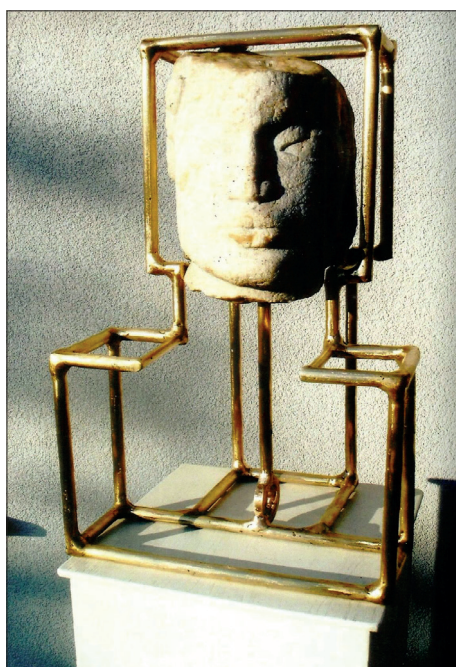


WŁO

Fot. 7. „Peer Gynt”, mosiądz, kamień, 53 x 32 cm. Fot. W. Woźniak. Reprodukacja udostępniona przez Galeria Miejską bwa w Bydgoszczy.



Fot. 8. „Kompozycja przestrzenna”, jesion, wys. 7 x 3,5 m. Fot. A. Dętkoś.



Fot. 9. „Trybunał”, mosiądz, marmur, 55 x 35 cm. Fot. A. Dętkoś.

włączona zostaje w wielość przedstawień, ukazujących człowieka oraz pełne siły, symboliczne i surrealistyczne wizerunki Natury. Ona sama wydaje się być natchnieniem dla masywnych i plastycznych prac, pochodzących z lat 70. i 80. XX w. Jedne są zwarte i syntetyczne w formie. Inne – przeciwnie, odważnie drażone na wylot, pozwalają wnikać przestrzeni zewnętrznej, tworząc ażurowo-roślinne układy. Czasem są to konstrukcje, złożone z elementów zgeometryzowanych i naturalnych, organizujące znaczną przestrzeń. Rzeźby w kamieniu (piaskowiec, wapień, granit strzegomski), niekiedy cięte ostro i operujące ekspresyjnymi płaszczyznami oraz wykonane w drewnie (dąb, topola), organiczne, które objęte są płynną linią i jakby wypełnione drzewnymi sokami. A wspomniane przedstawienia Chrystusa, płaskorzeźbione odlewy w metalu, skupione na cielesności i cierpieniu, rozgrywające się w ledwo uchwytniej aurze świętości? Zdają się one łączyć świat ziemski – scharakteryzowany poprzez człowieka, jego problemy i twórcze wizje, a także bliską mu przyrodę – z rzeczywistością mistyczną. Patrząc na nie w takim kontekście czujemy, że Bóg przenika do świata stworzonych przez siebie bytów łagodnie, prawie niezauważalnie. Nie wiadomo jak działa. Aby odczytać Jego duchowe istnienie trzeba samemu wykazać się szczególną wrażliwością. Dostrzec te wyjątkowe miejsca i chwile w życiu, w obszarze sztuki i aranżacji wystawy, które promieniują Jego cichą ale przejmującą obecnością. A wtedy nie tylko Bóg wnika w codzienne dramaty człowieka, ale i człowiek może zanurzyć się, wraz ze swoim egzystencjalnym cierpieniem, w Jego Męce. Powstaje więc relacja i duchowa wzajemność. Ten wątek tematyczny jest wyjątkowo subtelny i rozwija się prawie w ukryciu.

### **W podróży**

Oto obraz człowieka, którego u początku ożywiło tchnienie Boga, który tym tchnieniem naturalnie cały czas oddycha. Nie widzimy tego przełomowego momentu, ale go odczuwamy. Świat u Aleksandra Dętkosia zaczyna się od człowieka, który skupia w sobie przeszłość, realizuje się w teraźniejszości, a ciągle zmagając się z losem, wkracza w przyszłość. Widzimy jego mocną, energiczną sylwetkę. Kroczy, przygotowuje się do skoku i lotu. Rzuca się w fale żywiołów, wody i powietrza. Czuje gorące pragnienie życia pełnią. Cały czas poszukuje, konstruuje, jest samotnym i wytrwałym podróżnikiem w Nieznane.

Człowiek czuje w sobie moc żywiołów, one łączą się w nim, ich mocą emanuje, wśród nich żyje. W interpretacji artysty człowiek jest częścią Natury, jako największej i najwspanialszej siły stwórczej na ziemi. Przejmuje więc jej życiodajną energię i z niej czerpie impulsy do tworzenia. Jest niezwykle otwarty na oddziaływanie przyrody, jej piękno i bogactwo form. Także zachwycony jej trwaniem w nieustającej zmienności. Chce wnikać w istotę jędrnego liścia i mocardnego drzewa. Człowiek po prostu odradza się w Naturze.



## Sztuka w przestrzeni

Sztuka tradycyjna zawsze podążała za ideałem piękna, które ma swoje źródło w naśladowaniu Natury. Mimesis jest także inspiracją dla Dętkosia. Widzimy to również w rzeźbach pochodzących z dojrzałego okresu jego działalności, począwszy od lat 90. XX w. Są to ażurowe kompozycje, skierowane w stronę widza. Figuratywne odlewy z brązu, miedzi, albo łączące oba te materiały, uzupełnione są kamieniem obrobionym lub polnym. Zwykle częścią rzeźbiarskiego przedstawienia są ramy linii, konstrukcje, a niekiedy przenikające się bryły. Określają one przestrzeń, w której dzieje się, bardziej lub mniej rozwinięta, narracja. Budują ją, ściśle ze sobą powiązane fragmenty rzeczywistości: człowiek, przyroda, elementy cywilizacji i sztuka. Zestawione, przeplecione, skonstrastowane, oddają komplikacje ludzkiej natury i trudnej współczesności.

Artysta charakterystycznie oplata ludzkie sylwetki roślinnością, buduje konstrukcje i wnętrza, stwarza wyobrażenie otwartej przestrzeni. Operuje różnorodnością form, od pełnoplastycznych, zbliżonych w różnym stopniu do płaszczyzny, aż po ryt. Zdaje się, że działa malarską, płynną plamą albo gęstą masą z pulsującej, błyszczącej materii. Kontrastuje metal z kamieniem, łączy ze sobą metale, stosuje bogate faktury, różnicuje barwy i błyski odlewów. Dostrzegamy więc lśnienia i matowość, tony brązowe i złote, zaśnieżenia zielonkawe, aż po czerń, powierzchnie gładkie jak lustro, postrzępione i skupiające cień, bo drażone głęboko.

Aleksander Dętkoś jest mistrzem w swojej dziedzinie. Jego prace pozwalają poznać i zrozumieć, jakie możliwości kryje w sobie metal. Masa, przypominająca rozgrzaną, wulkaniczną lawę, ukształtowaną na podobieństwo własnych, artystycznych wizji. Odlew z metalu naśladuje więc „delikatność skóry, wilgotną żrenicę oka, miękkość świeżo upieczonego chleba i żyłkowanie liścia [...], sugeruje atmosferę kontemplacji i dynamikę wystrzału z procy”<sup>2</sup>. Przedstawienia łączą w sobie dogłębną znajomość techniki odlewniczej z surową prostotą polnych kamieni, które dopełniają kompozycji rzeźbiarskich. To szczególny przejaw symbiozy sztuki i przyrody. Jej wyjątkowym przykładem są rzeźby stojące na progu abstrakcji, gdzie obydwie te materiały, odpowiednio dobrane i ukształtowane, mają równoprawny status. Metalowe elementy, opracowane naturalistycznie, tworzą w nich treściową i kompozycyjną całość z interesującymi sugestiami kamiennych form. I tak, prężna linia obejmuje sobą niezwykłą kompozycję. Smukła, męska dłoń z delikatnością dotyka zagadkowej, wznoszącej się, konstrukcji z kamieni, na szczycie której widnieje rozkwitła róża. Gdzie indziej, podobna linia łączy w jedno dorodny, klonowy liść z dwoma różnymi kamieniami, z których jeden może być interpretowany jako sylwetka ludzka, drugi, jako planeta.

Dużą rolę odgrywa w pracach artysty linia. Zdarza się, że zostaje ona jedynie zasugerowana przez kompozycję rzeźby. Najczęściej jednak jest geometryczna lub

<sup>2</sup> H. Strychalska, „Moralitet”, „Bydgoski Informator Kulturalny” IV 2013, nr 4 (438), s. 21.

giętka i wijąca się. Ta, pulsując życiodajnymi sokami, wydobywa z siebie młode pędy i liście. Linie bywają wolne, sprężyste, ale często są wyraźnie ukształtowane i sugerują płaszczyznowość przedstawienia. Przybliżają wizualnie rzeźbę do obrazu. Na znaczenie linii można spojrzeć jeszcze inaczej. Zagospodarowują, czasem w sposób dość skomplikowany, określony obszar, jakby wyznaczały miejsce i czas dla rozgrywającej się właśnie opowieści (obraz stereometryczny). Rzeźby Aleksandra Dętkosia same więc określają niezbędną dla siebie przestrzeń, w której są i której nie można naruszyć. Podkreślają swoje wyjątkowo konkretne i znaczące istnienie w o wiele mniej materialnej i uporządkowanej, a otaczającej je bezpośrednio, rzeczywistości. Wśród wykreowanych, rzeźbiarskich kadrów odnajdujemy Dantego Alighieri w pracowni, portret rozmarzonej kobiety o długiej, smukłej szyi i przymkniętych oczach oraz kochanków, chwilę przed pocałunkiem. Stworzeni przez artystę i zawieszeni w sztucznej czasoprzestrzeni, zaczynają emanować własną energią. Czy twórca nie sugeruje widzowi, że to sztuka może być źródłem porządku i harmonii, a przynajmniej wzorcem albo ważnym odniesieniem w chaosie teraźniejszości? Odpowiedź wydaje się jednoznaczna.

Człowiek-artysta istnieje w nurcie swojego powołania. Z faktu jego rozpoznania – co jest darem losu – ugruntowania się w jego prawdziwości oraz rozwoju, czerpie życiową energię i poczucie sensu. Inaczej liczy czas, inaczej go zapełnia. A może też łagodniej, mniej boleśnie niż inni, przemija, bo zajęty jest własną, tak wymagającą twórczością? W naznaczeniu tym trudnym wyborem, który jest ciągiem poszukiwań, prób i artystycznych uniesień, napięciem ciała, emocji i intelektu – spełnia swoje życie. I niepowtarzalnie zapisuje je w sztuce.

## Inspiracje

Inspiracje Aleksandra Dętkosia rozpostarte są pomiędzy współczesnością a przeszłością. Uniwersalne, bo zaczerpnięte u źródła kultury europejskiej.

Artysta eksponuje podstawowe pierwiastki i siły w Naturze, czyli kobietę i mężczyznę. Ich postacie, twarze, uczucia i relacje stanowią temat wielu prac. Wokół Adama i Ewy rozwija się życie i cywilizacja. Często kobieta [...] stanowi temat osobny. Obdarzona klasyczną, wyrazistą urodą, młoda, spokojna i natchniona, uosabia piękno, harmonię i inspirację. Podobna jest kobietom, których głowy zdobią fasady secesyjnych kamienic.

Ciągle żywa i pełna barw jest dla rzeźbiarza mitologia antyczna.

Powraca więc twarz Meduzy o rozszerzonych źrenicach i rozchylnych przez oddech ustach. Meduza zachwyca, pochłania nas i przeraża. Jest kobietą i wszystkim, co nieodgadnione w nas samych i Sztuce. Jest też jedną z masek, które opadają, rozchylają się, pokazując cząstkę prawdy o życiu wewnętrznym człowieka.

Rozwiane włosy Meduzy bywają skrzydłami, wtedy staje się ona równocześnie Nike. Ale ta występuje też w pełnej postaci. Zwycięska w dążeniu do celu, w realizacji twórczego zamysłu, czy w pokonaniu słabości i lęku.

W świecie rzeźb Aleksandra Dętkosia, Meduza i Nike są lotne, jak wyobrażenia i technienie. Motyw lotu pojawia się często. Symbolizuje wolność całej istoty ludzkiej, we wszystkich aspektach życia. Wolność człowieka i artysty. Uwolnienie wewnętrznej inspiracji. Uosobieniem wolności, połączonej z odwagą i odkrywczą pomysłowością, jest Ikar. Aby się wznieść do lotu buduje on uskrzydłone maszyny i rowerowe wehikuly. Pragnie pokonać siłę grawitacji i różne przeszkody, czyli granice. Rzuca się, jak ptak na falę powietrza. Chce, aby uniosła go do lotu wzbudzona woda.

Ikar zmienia się w podróżnika [...]. I tylko on zna cel swoich poszukiwań.

W tak ważnym dla artysty szerokim nurcie tradycji, odnajdujemy ciekawe i subtelne wskazania na inspirującą rolę kultur pozaeuropejskich. Są to wykonane w marmurze, szeroka i zmysłowa twarz o rysach zbliżonych do azjatyckich oraz płasko rzeźbione ujęcia profilowe, przypominające polichromowane ryty z grobowców egipskich.<sup>3</sup>

W kilku rzeźbach Dętkoś wraca z upodobaniem do fascynującej postaci Nefretete.

## Skrzydła

Oto więc sztuka, jako jasny i wysoki cel wszystkich, życiowych i artystycznych, wysiłków twórcy. W niej ukryty jest zachwyty przedwieczną energią i bogactwem Natury. Poszukiwanie schronienia, szczęścia, uspokojenia i inspiracji w relacji z drugim człowiekiem. Kobieta i miłość. Zwycięstwa i porażki w dążeniu do obranego celu, które naznaczają twórczość znamieniem autentyczności i człowieczeństwa. Obrona przed brutalnością świata i naporem nowoczesnej cywilizacji, wyzutej z wartości, rozedrganej i oszołomionej. Budowanie własnej rzeczywistości, azylu, w którym można ocalić piękno i harmonię, sztuki i życia. Wolność myśli i działań. Bezcenność ulotnych inspiracji, wyobraźni i twórczej indywidualności.

\* \* \*

Aleksander Dętkoś jest człowiekiem z gór. Powściągliwym i mocnym, trwającym przy swoich ideałach i estetyce. Wie, czym jest bezmiar przestrzeni, twardość kamienia i zapach świeżej żywicy. Ma więc szczególną świadomość, jak delikatny, kruchy i przemijalny jest człowiek. Ale tylko człowiek tworzy sztukę. A prawdziwa sztuka trwa znacznie dłużej, niż jedno ludzkie życie. Dętkoś patrzy realnie na rzeczywistość, a jednocześnie wierzy w moc sztuki. Dojrzałej, spójnej, oryginalnej i osobistej, takiej jaką sam tworzy. Wyrastającej ponad opis rzeczywistości, będącej jej interpretacją, urastającej do rangi moralitetu. Wchodząc w świat rzeźb Aleksandra Dętkosia widz może – w wyobraźni – stanąć na jednym z górskich szczytów, spokojnie, głęboko odetchnąć i ponownie zachwycić się życiem. Poczucie jego siłę i sens.

<sup>3</sup> *Ibidem*, s. 20.



## WYSTAWY INDYWIDUALNE

Wystawa rzeźby, Włocławek, Ciechocinek, 1978; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, Tuchola, 1979; Wystawa rzeźby, Brunschwig, (NRD), 1988; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, BWA, 1990; Wystawa rzeźby „Kunst aus Ostereuropa”, Essen (Niemcy), 1990; Wystawa rzeźby, Grudziądz, Galeria „Probot”, 1991; Wystawa rzeźby, Chojnice, Muzeum Historyczno-Etnograficzne im. Juliana Rydzkowskiego, 1994; Wystawa rzeźby, Zakopane, BWA, 1994; Wystawa rzeźby, Solingen (Niemcy), Galerie Edition A. F., 1994; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, Dom Duński, 1995; Wystawa rzeźby „Reminiscencje portretu”, Bydgoszcz, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1998; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, Hotel City, 1999; Wystawa rzeźby, Hobro (Dania), 1999; Wystawa rzeźby, Kopenhaga (Dania), 2000; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, II Społeczne Liceum Ogólnokształcące, Galeria „Non-Fere”, 2000; Wystawa rzeźby, Inowrocław, 2002; Wystawa rzeźby, Świdnica k. Zielonej Góry, 2003; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki, 2003; Wystawa rzeźby, Myślicinek k. Bydgoszczy, Centrum Edukacji Ekologicznej, 2004; Wystawa rzeźby, Bydgoszcz, Wyższa Szkoła Informatyki i Administracji, 2004; Wystawa rzeźby, Luboistron, Pałac w Lubostroniu, 2005; Wystawa rzeźby z okazji jubileuszu 40-lecia twórczości Aleksandra Dętkosia, Bydgoszcz, BWA, 2013; Wystawa rzeźby „Świat – Człowiek – Sztuka”, Bydgoszcz, Biblioteka UKW, 2014; Wystawa rzeźby, Chełmno, Urząd Miasta, Ratusz, 2014; Wystawa rzeźby w ramach XIII Festiwalu „Muzyka w świetle księżycy”, Luboistron, Pałac w Lubostroniu, 2014; Wystawa rzeźby i spotkanie autorskie, Bydgoszcz, Dom Kultury „Orion”, 2014; Wystawa rzeźby i spotkanie autorskie, Bydgoszcz, Klub „Modraczek”, 2014; Wystawa rzeźby w ramach IV Międzynarodowego Sympozjum Rzeźby, Linden (Niemcy), Europejskie Centrum Rzeźby, 2015; Wystawa rzeźby, Ostromecko, Pałac w Ostromecku, 2015; Wystawa rzeźby i spotkanie autorskie z okazji jubileuszu twórczości Aleksandra Dętkosia, Bydgoszcz, Galeria Autorska Anny Osińskiej „Art-Galery”, 2015; Wystawa rzeźby z okazji jubileuszu twórczości Aleksandra Dętkosia, Bydgoszcz, Galeria Wspólna, 2016; Wystawa fotografii prac rzeźbiarskich z okazji jubileuszu twórczości Aleksandra Dętkosia, „Drewno, kamień, brąz”, Bydgoszcz, Miejskie Centrum Kultury, 2016.

## WYSTAWY MIĘDZYNARODOWE ZA GRANICĄ

VI Międzynarodowe Biennale „Sport w sztuce”, Madryt, (Hiszpania), 1977; VII i IX Międzynarodowe Biennale „Sport w sztuce” Barcelona (Hiszpania), 1979, 1986; Wystawa i konkurs na pomnik żołnierza, Bagdad (Irak), 1982; VIII, XIII i XIV Biennale Internazionale Dantesca, Ravenna (Włochy), Museo Dantesco, 1988, 1998 (zakup rzeźby artysty przez Muzeum w Rawnie), 2003; Międzynarodowa Wystawa i Konkurs Sztuki, Nowy Jork (USA), 1990; Międzynarodowe Targi Sztuki, Stuttgart (Niemcy), 1990; Międzynarodowe Targi Sztuki, Dusseldorf (Niemcy), 1994; Wystawa rzeźby, Ribe (Dania), 1997.

## WYSTAWY SZTUKI POLSKIEJ ZA GRANICĄ

Wystawa „Osiągnięcia kultury polskiej”, Moskwa (ZSRR), Berlin (NRD), 1976; Wystawa rzeźby polskiej, Düsseldorf (RFN), 1982; Wystawa małych form rzeźbiarskich, Baku, Moskwa, Tbilisi (ZSRR), 1983; Wystawa prezentująca prace IV Ogólnopol-

skiego Biennale Małych Form Rzeźbiarskich z BWA w Poznaniu, Hanower (NRD), 1983; „Dwunastu artystów z Polski”, Mannheim (RFN), 1988; Wystawa prac Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy Okręgu Gdańskiego, Wilhelmshaven, Herford (Niemcy), 1990; „Polska Sztuka Współczesna”. Wystawa artystów gdańskich, Oslo (Norwegia), Düsseldorf, Kilonia (Niemcy), 1991; „Twórczość artystów z Bydgoszczy”, Havířov (Czechosłowacja), 1992; Wystawa malarstwa i rzeźby z Gdańska, Karlsruhe (Niemcy), Mada Galerie, 1992; Wystawa artystów bydgoskich, Norymberga (Niemcy), Galeria T.T., 1995; „Sztuka Polska”, Kopenhaga, Farum (Dania), 1996; „Grupa plastyków polskich”, World Trade Center Bremen, Brema, Niemcy, 1996; „Prace polskich artystów na wystawie w Galerii”, Ganderkesee (Niemcy), Galeria, 1997; „Dante w sztuce polskiej”, Ravenna (Włochy), Museo Dantesco, 1998.

#### WYSTAWY OGÓLNOPOLSKIE I MIĘDZYNARODOWE W POLSCE

Wystawa rzeźby, Warszawa, CBWA „Zachęta”, 1971; Ogólnopolska pokonkursowa wystawa plastyki o tematyce kopernikańskiej, Olsztyn, BWA, 1973; „Wojsko Polskie w Plastyce”, Warszawa, CBWA „Zachęta”, 1974; Ogólnopolskie Wystawy Rzeźby „Tendencje i osobowości 1974-1979”, „Tendencje i osobowości 1979-1989”, Warszawa, CBWA „Zachęta”, 1979, 1989; „Ogólnopolska Wystawa Młodych”, Sopot, BWA, 1974; Wystawa pokonkursowa „Człowiek”, Warszawa, CBWA „Zachęta”, 1975; Ogólnopolska Wystawa Konkursowa „Sport w sztuce. Malarstwo, rzeźba, grafika”, Katowice, BWA, 1976; Wystawa Retrospektywna Rzeźby, Warszawa, Muzeum Sportu i Turystyki, 1977; Ogólnopolska wystawa pokonkursowa „Konik morski”, Szczecin, BWA, 1979, 1981; Wystawa poplenerowa Ogólnopolskiego Konkursowego Pleneru Rzeźbiarskiego, Inowrocław, 1979; II, III, VI, IX i X Biennale Małych Form Rzeźbiarskich, Poznań, BWA, 1979, 1981, 1987, 1993, 1995; Ogólnopolskie Biennale Sztuki – Jubileuszowy 35 Salon Zimowy, Radom, BWA, 1981; III Wystawa Współczesnej Polskiej Sztuki Religijnej, Kraków, 1981; Ogólnopolska Wystawa Rzeźby „Chrystus w życiu człowieka”, Warszawa, Muzeum Archidiecezjalne, 1983; III, IV i XIII Międzynarodowe Biennale Rzeźby, Poznań, Centrum Kultury „Zamek”, 1983, 1985, 2002; Wystawa inaugurująca działalność Galerii Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy, Warszawa, Galeria ZPAR, 1984; Wystawa pokonkursowa „Ogólnopolskiego Konkursu Olimpijskiego”, Warszawa, Muzeum Sportu i Turystyki, 1984; Ogólnopolska wystawa pokonkursowa „Wawrzyn Olimpijski”, Warszawa, 1984; Ogólnopolska wystawa pokonkursowa prezentująca projekty rzeźb dla Parku Pokoju w Nagasaki, Warszawa, 1985; I, II, IV, V, IX, X, XI, XII, XIII, XVIII, XIX Ogólnopolska Wystawa Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy „Salon Zimowy Rzeźby”, Warszawa, Galeria ZPAR, 1985, 1986, 1988, 1989, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 2002, 2003; Biennale Rzeźby Sakralnej, Kraków, Katowice, 1986; I i II Międzynarodowe Triennale Rzeźby Portretowej, Sopot, BWA, 1986, 1989; Międzynarodowa wystawa „Sztuka w obronie środowiska”, Warszawa, 1989; V i XIII Ogólnopolskie Biennale Sztuki Religijnej, Kraków, 1989, 2005; V Krakowskie Triennale Sztuki Religijnej, Kraków, 1992; I Ogólnopolskie Biennale Rzeźby, Kraków, 1992; IV, V, VII Ogólnopolska Wystawa Rzeźby „Ochrona środowiska naturalnego”, Szczecin, Zamek Książąt Pomorskich BWA, 1994, 1996, 2000; „Dante w sztuce polskiej”, Warszawa, Galeria Rzeźby SBWA, Rzym (Włochy), Instytut Polski, 1998; Ogólnopolska wystawa pokonkursowa „Kalwaria bydgoska”, Bydgoszcz, BWA, 1999.

## WYSTAWY ŚRODOWISKOWE

II Ogólnopolska Wystawa Rzeźby Młodych, Kraków, BWA, 1969; Wystawa plastyki województwa bydgoskiego, Bydgoszcz, BWA, 1970; Okręgowa pokonkursowa wystawa plastyki o tematyce kopernikańskiej Okręgu Bydgoskiego ZPAP, Bydgoszcz, BWA, Toruń, 1972; Wystawa prac artystów Okręgu Bydgoskiego ZPAP, Gdańsk, BWA, 1973; Jubileuszowa wystawa pokonkursowa „Dzieło plastyczne roku”, Bydgoszcz, BWA, 1975; Wystawa pokonkursowa „Propozycje rzeźbiarskie – Bydgoszcz 75”, Bydgoszcz, BWA, 1976; „Młodzi plastycy Wybrzeża”. Wystawa prac artystów Okręgu Gdańskiego ZPAP, Szczecin, Słupsk, Gdańsk, Elbląg, 1979; Wystawa pokonkursowa plastyki „Bydgoszcz, moje miasto”, Bydgoszcz, BWA, 1980; Wystawa malarstwa, grafiki, rzeźby i tkaniny artystycznej plastyków Okręgu Bydgoskiego ZPAP, Bydgoszcz, BWA, 1981; Bydgoskie Targi Sztuki, Bydgoszcz, BWA, 1985; Wystawa plastyki środowiska bydgoskiego, Bydgoszcz, BWA, 1985; Wystawa pokonkursowa „Propozycje artystyczne – Bydgoszcz ,87””, Bydgoszcz, BWA, 1988; Wystawa rzeźby „Gorliczanie w swoim mieście”, Gorlice, 1988; Wystawa plastyki „Edukacja plastyczna”, Ustka, 1989; Wystawa prac 10 rzeźbiarzy ze środowiska gdańskiego, Gdańsk, Galeria Rzeźby ZPAR, 1991; I, II, V Biennale Plastyki Bydgoskiej, Bydgoszcz, BWA, 1992, 1994, 2000; Wystawa z okazji 120-lecia Państwowego Liceum Technik Plastycznych im. Antoniego Kenara, Zakopane, 1996; „Tunel czasu. Warszawska rzeźba końca wieku”, Warszawa, Bydgoszcz, BWA, 1999; „Sztuka rzeźby”, Gdańsk, Galeria ZPAR, 2001; Wystawa środowiska bydgoskiego „Dni Bydgoszczy w Patras”, Patras (Grecja), Galeria Politeja, 2005; „Mistrzowie rzeźby. Rzeźba gdańska 2005”, Gdańsk, Gdańska Galeria Rzeźby ZPAR, 2006.

## NAGRODY W KONKURSACH PLASTYCZNYCH I RZEŹBIARSKICH

I i II nagroda za rzeźbę w okręgowym konkursie plastycznym o tematyce kopernikańskiej Okręgu Bydgoskiego ZPAP, Bydgoszcz, BWA, 1972; I nagroda za rzeźbę w ogólnopolskim konkursie plastycznym o tematyce kopernikańskiej, Olsztyn, BWA, 1973; II nagroda za rzeźbę w konkursie „Człowiek”, Warszawa, CBWA „Zachęta”, 1975; II i III nagroda za rzeźbę w jubileuszowym konkursie „Dzieło plastyczne roku”, Bydgoszcz, BWA, 1975; I nagroda za rzeźbę i jej realizacja w konkursie „Propozycje rzeźbiarskie – Bydgoszcz 1975”, Bydgoszcz, BWA, 1976; II nagroda za rzeźbę w konkursie plastycznym „Bydgoszcz, moje miasto”, Bydgoszcz, BWA, 1980; Medal w III Biennale Małych Form Rzeźbiarskich, Poznań, BWA, 1981; Medal w IV Międzynarodowym Biennale Rzeźby, Poznań, Centrum Kultury „Zamek”, 1983; I nagroda za rzeźbę w „Ogólnopolskim Konkursie Olimpijskim”, Warszawa, Muzeum Sportu i Turystyki, 1984; Wyróżnienie za cykl rzeźb w ogólnopolskim konkursie „Wawrzyn Olimpijski”, Warszawa, 1984; Wyróżnienie w konkursie „Propozycje artystyczne – Bydgoszcz 1987”, Bydgoszcz, BWA, 1988; Złoty Medal w Biennale Internacjonalne Dantesca, Ravenna (Włochy), Museo Dantesco, 1988; Srebrny Medal w V Ogólnopolskim Konkursie Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy „Salon Zimowy Rzeźby”, Warszawa, Galeria ZPAR, 1989; Grand Prix w I Biennale Plastyki Bydgoskiej, Bydgoszcz, BWA, 1992; Brązowy Medal w IX Ogólnopolskim Konkursie Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy „Salon Zimowy Rzeźby”, Warszawa, Galeria ZPAR, 1993; Brązowy Medal w IX Biennale Małych Form Rzeźbiarskich, Poznań, BWA, 1993; Złoty Medal w X Ogólnopolskim Konkursie Związku Polskich Artystów



Rzeźbiarzy „Salon Zimowy Rzeźby”, Warszawa, Galeria ZPAR, 1994; Grand Prix w V Biennale Plastyki Bydgoskiej, Bydgoszcz, BWA, 2000; Srebrny Medal w XVIII Ogólnopolskim Konkursie Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy „Salon Zimowy Rzeźby”, Warszawa, Galeria ZPAR, 2002.

#### INNE NAGRODY

Nagroda III stopnia „Za osiągnięcia w dziedzinie rzeźby” nadana przez Wojewodę Bydgoskiego, lata 80.; Odznaka „Zasłużony dla kultury” nadana przez Wojewodę Bydgoskiego, lata 80; Nagroda I stopnia „Za szczególne zasługi dla województwa bydgoskiego w dziedzinie kultury” nadana przez Wojewodę Bydgoskiego, 1989; Nagroda „Bydgoskiego Informatora Kulturalnego” za całokształt działalności artystycznej w 1990 roku, 1991; Wyróżnienie Urzędu Miasta Bydgoszczy za dorobek w dziedzinie rzeźby w 1991 roku, 1992; „Szelał Bydgoski” Towarzystwa Przyjaciół Sztuki, 1997; Medal Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy „Nauka, Edukacja, Kultura”, 1998; Nagroda Artystyczna Prezydenta Miasta Bydgoszczy, 2001; Medal Prezydenta Miasta Bydgoszczy nadany z okazji 85 rocznicy powrotu Miasta do macierzy, 2001; Brązowy Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” nadany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 2011; Medal „Za zasługi dla miasta Bydgoszczy” nadany przez Prezydenta Miasta Bydgoszczy, 2012; „Złota Odznaka” Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy za zasługi dla rozwoju rzeźby w Polsce, 2013; Medal Jerzego Sulimy-Kamińskiego za zasługi dla kultury Pomorza i Kujaw nadany przez Związek Literatów Polskich Oddział Bydgosko-Toruński, 2013; Stypendium Prezydenta Miasta Bydgoszczy przyznane z okazji jubileuszu 45-lecia twórczości, 2016; Nagroda Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego z okazji jubileuszu 45-lecia twórczości promującej województwo, 2016.

Opracowanie dorobku artystycznego Aleksandra Dętkosia:  
*Hanna Strychalska*

*Hanna Strychalska*

### **Alexander Dętkoś's Allegory of Man and Art**

#### *Abstract*

The paper *Alexander Dętkoś's Allegory of Man and Art* is an attempt at deciphering the narration hidden in the artist's sculptures. The main topic is man and displayed universally. The man beautiful, searching, creative, courageous in tending to an aim, but at the same time, lost in the chaos of modernity and committing errors as serious as bordering at self-destruction; the man who struggles with life incessantly and looks for the truth about him/herself; the man stamped with the mark of suffering and passing away. The artist shows him/her as existing in particular relations, both those most important as intimate and the social ones. The author makes the man part of the eternal and inspiring Nature that regenerates. The humanist character of the Stations of the Way of the Cross as well as both subtle and perceptible Christian symbolism

of his other sculptures express the thought that man is able, in the middle of the complicated existence, recognize the silent presence of God. The youth works of the artist, massive, plastic and organic (made of wood and stone) exist in the space of cities and parks. The sculptures of metal, from the mature period of his activity and those present-day ones are an example of concepts and mastering the casting technique. Some of them might be associated with spectacular events or people, e.g. the statuette *Golden Frog (Złota żaba)*, awarded in International Film Competition *Camerimage*. Apparently, Alexander Dętkoś explores, and profits from, the tradition of sculpture, which serves him as a means for creating his own symbolism. He is a creator of an original sculpture technique inspired by the principle and ideas of stereometry, which consists in organizing the space by arraying it with lines and solids. Alexander Dętkoś's 50-years-output is significant. Besides many individual exhibitions, it comprises many all-Polish and international expositions and presentations of the Polish art abroad. The sculptor won many prizes in art and sculpture competitions. He was awarded the Bronze Medal for the Deserved for Culture "Gloria Artis." He is a member of the prestigious Accademia Internazionale „Greci – Marino” in Italy.

*Keywords:* Aleksander Dętkoś, symbolic sculpture in metal, stone and wood, man, Bydgoszcz.